

Finanšu instrumentu un ieguldījumu pakalpojumu apraksts

I. INFORMĀCIJA PAR IEGULDĪJUMU PAKALPOJUMU SNIEDZĒJU

Informācija par banku

Nosaukums	VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka”
Juridiskā adrese	Doma laukums 4, Rīga, LV 1977
Tālrunis	67222945 80000100
Fakss	67820143
e-pasts	banka@hipo.lv , 80000100@hipo.lv
Bankas mājas lapa	www.hipo.lv

Bankas reģistrācijas dati

Valsts akciju sabiedrība “Latvijas Hipotēku un zemes banka,” turpmāk tekstā Hipotēku banka, ir dibināta 1993.gada 19. martā ar LR Ministru kabineta rīkojumu. Hipotēku banka ir reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā 1993 .gada 3. jūnijā; Latvijas Republikas Komercreģistrā - 2004. gada 14. jūlijā. Hipotēku bankas vienotais reģistrācijas numurs ir 40003132437.

Darbības veikšanai saņemtā licence

Hipotēkas darbību uzrauga un licenci kredītiestādes darbībai ir izsniegusi Finanšu un kapitāla tirgus komisija (Kungu iela 1, Rīga, LV1050, Latvija).

Bankas akcionārs

Hipotēku bankas akciju īpašniece 100% apmērā ir Latvijas valsts.

Informācija par Hipo Fondiem

Nosaukums	AS “Ieguldījumu pārvaldes sabiedrība “Hipo Fondi””
Juridiskā adrese	Doma laukums 4, Rīga, LV 1977
Faktiskā adrese	Elizabetes iela 41-43, Rīga, LV-1010
Tālrunis	67774455
Fakss	67774496
e-pasts	info@hipofondi.lv
Bankas mājas lapa	www.hipofondi.lv

Hipo Fondi reģistrācijas dati

Akciju sabiedrība, ieguldījumu pārvaldes sabiedrība “Hipo Fondi”, turpmāk tekstā Hipo Fondi, dibināta 1998. gada 23. jūlijā. Sākotnējais nosaukums bija “Suprema Fondi,” kas nomainīts 2008. gada 20. jūnijā.

Hipo Fondi reģistrēti Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā 1998. gada 23. jūlijā, Latvijas Republikas Komercreģistrā - 2002. gada 28. decembrī. Hipo Fondu vienotais reģistrācijas numurs ir 40003403040.

Darbības veikšanai saņemtās licences

Hipo Fondi ir saņēmuši licenci valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldīšanai (Nr.06.03.09.214/252) un ieguldījumu pārvaldes pakalpojumu sniegšanai, ieguldītāju finanšu instrumentu portfeļa individuālai pārvaldīšanai saskaņā ar ieguldītāja pilnvarojumu, konsultāciju sniegšanai par ieguldījumiem finanšu instrumentos un ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecību turēšanai un administrēšanai (Nr.06.03.07.214/312), kuras izsniegusi Finanšu un kapitāla tirgus komisija (Kungu iela 1, Rīga, LV1010, Latvija).

Hipo Fondu akcionārs

51% Hipo Fondu akciju īpašnieks ir Hipotēku bankas meitas uzņēmums – SIA “Riska investīciju sabiedrība”, 6% akciju pieder SIA “NKK” un 43% - SIA “Biznesa sistēmas”.

Komunikācija ar klientiem

Valodas Hipotēku banka un Hipo Fondi saziņu ar klientiem veic latviešu, krievu un angļu valodās, darbības pamatvaloda ir latviešu. Hipotēku bankai un Hipo Fondiem nav pienākums tulkot visus darbību regulējošos dokumentus u.tml. citās valodās. Atsevišķos gadījumos pēc klienta pieprasījuma tulkošanu var veikt, bet tad par to ir jāmaksā klientam.

Veidi Klienti var izvēlēties sev ērtāko veidu, kā sazināties ar Hipotēku banku un Hipo Fondiem – personīgi dodoties uz filiāli, komunicējot telefoniski vai rakstiski. Klients var arī izmantot kontu attālinātās vadības sistēmas, šādu iespēju izvēloties, slēdzot līgumu.

II. KLIENTA FINANŠU INSTRUMENTU PORTFEĻA PĀRVALDĪŠANA

Klienta finanšu instrumentu portfeli iekļaujamo finanšu instrumentu un darījumu veidi

Hipotēku banka un Hipo Fondi, veicot klienta vērtspapīru konta apkalpošanu un klienta individuālā portfeļa pārvaldīšanu, piedāvā sekojošus **finanšu instrumentu veidus**:

- ieguldījumu fondi
- akcijas
- parāda vērtspapīri
- valūtas maiņa jeb *spot*
- valūtas maiņas nākotnes kontrakts jeb *forward*
- valūtas mijmaiņa jeb *swap*.

Hipotēku banka un Hipo Fondi piedāvā sekojošus **darījumu veidus**:

- finanšu instrumentu pirkšana un pārdošana

Reverse Repo, tas ir, noteikta summa tiek ieguldīta vērtspapīros ar nosacījumu, ka darījuma termiņa beigās klientam ir nodrošināti tie paši vai līdzīgi vērtspapīri par jau iepriekš noteiktu cenu. *Reverse repo* darījuma laikā īpašuma tiesības uz vērtspapīriem pāriet no klienta par labu Hipotēku bankai.

Klienta finanšu instrumentu portfeļa novērtēšanas metode

Hipotēku banka un Hipo Fondi, veicot klienta individuālā portfeļa pārvaldīšanu, klienta finanšu instrumentus pārvērtē katru dienu pēc aktuālajām tirgus cenām, pamatojoties uz Starptautiskajiem grāmatvedības standartiem.

Klienta individuālā portfeļa pārvaldīšana

Hipotēku banka un Hipo Fondi veic klienta individuālā portfeļa pārvaldīšanu, par kura mērķiem un riska pakāpi vienojas ar klientu savstarpēji noteiktā ieguldījumu politikā. Klienta individuālā portfeļa pārvaldīšanai var būt dažādi mērķi – piemēram, kapitāla saglabāšana ar zemu risku uzņemšanos, kapitāla mērena audzēšana ar sabalansētu risku uzņemšanos un kapitāla agresīvāka audzēšana ar lielāku risku uzņemšanos. Klientu individuālo portfeļu riska līmeņus ir iespējams variēt, portfeļos izvēloties dažādas akciju un obligāciju kā arī citu finanšu instrumentu proporcijas. Piemēram, zema riska portfeļiem ieguldījumu ierobežojumi un ieguldījumu politika atļauj ieguldīt līdzekļus tikai obligācijās. Augstāka riska portfeļiem daļa no aktīviem var tikt ieguldīta akciju tirgos – piemēram, sabalansētas stratēģijas portfelim akciju proporcija var būt 25% no kopējā portfeļa apjoma, bet agresīvākam un riskantākam portfelim akciju proporcija var būt vienāda ar 50% no kopējā portfeļa apjoma. Nosakot noteikta portfeļa ieguldījumu politiku, pārvaldnieka rīcības brīvību ierobežo portfelim noteiktie ieguldījumu ierobežojumi.

Papildus klienta ieguldījumu un to pārvaldīšanas riskus ierobežo:

- Interesešu konfliktu novēršanas politika, sniedzot ieguldījumu pakalpojumus
- Ieguldījumu pakalpojumu rīkojumu izpildes politika
- pārvaldnieku darbību reglamentējošie Hipotēku bankas un Hipo Fondu iekšējie normatīvi.

Klienta individuālā portfeļa pārvaldīšanas rezultātu novērtēšanas metode

Hipotēku banka un Hipo Fondi klienta individuālā portfeļa pārvaldīšanas rezultātus vērtē atbilstoši noteiktajai ieguldījuma stratēģijai un tai piesaistītajam attiecīgā likvīdākā tirgus indeksam, piemēram, stabilai zema riska ieguldījumu stratēģijai tiek izvēlēts naudas tirgus indekss EURIBOR. Augstāka riska stratēģijai, kas ietver ieguldījumus akciju tirgos, rezultātu novērtēšanai un portfeļa snieguma salīdzinājumam ar noteiktu ienesīguma standartu tiek izvēlēti galveno pasaules akciju tirgu indeksi – piemēram, portfelim, kura ieguldījumi tiek veikti attīstīto valstu uzņēmumu akcijās, par salīdzināmo rādītāju var tikt izmantots pasaules attīstīto valstu akciju tirgus raksturojošais MSCI World indekss. Lai novērtētu portfeļa, kura līdzekļi tiek ieguldīti atšķirīgos finanšu instrumentos, kopējo sniegumu, var tikt izmantots vidējais svērtais salīdzināmais rādītājs, kura svāri ir portfeļa proporcijas, kas ieguldītas, piemēram, obligācijās un akcijās.

Klienta finanšu instrumentu portfeļa pārvaldīšanas deleģēšana

Hipotēku banka un Hipo Fondi, kas veic klienta individuālā portfeļa pārvaldīšanu, nevar deleģēt pārvaldīšanu citam.

Pārskati

Hipotēku banka un Hipo Fondi ievēro Latvijas Republikas normatīvos aktus un regulāri sniedz klientiem pārskatus, ja to paredz noslēgtais līgums.

Finanšu instrumentu pakalpojumu līgumi paredz, ka klientam jāsniedz sekojoša informācija un pārskati:

- darījuma apstiprinājums (pēc katra darījuma)
- portfeļa pārskats (pēc pieprasījuma vai pēc vienošanās līgumā, bet ne retāk kā reizi gadā)
- darījumu izraksts par periodu (pēc pieprasījuma vai pēc vienošanās līgumā, bet ne retāk kā vienu reizi gadā)
- citi finanšu instrumentu notikumu apstiprinājumi (pēc klienta pieprasījuma).

III. KLIENTA AIZSARDZĪBA UN GARANTIJAS

Interesešu konfliktu novēršanas politikas, sniedzot ieguldījumu pakalpojumus kopsavilkums

Hipotēku banka un Hipo Fondi ievēro Interesešu konfliktu novēršanas politiku un pilns politikas apraksts ir pieejams visās Hipotēku bankas filiālēs.

Politika nosaka principus, lai līdz minimumam tiktu novērsta interesešu konfliktu rašanās iespēja, klienta interesešu aizskaršana un lai maksimāli aizsargātu klienta labklājību.

Politika tiek īstenota, ievērojot Latvijas Republikas Finanšu instrumentu tirgus likumu, Eiropas Kopienas direktīvu 2004/39/EK un Hipotēku bankas iekšējos normatīvos dokumentus.

Informācija par finanšu instrumentu un naudas līdzekļu drošu turēšanu

Hipotēku banka uztur Klientu vērtspapīru portfeļus dematerializētā formā, autorizētā elektroniskā uzskaites sistēmā, kura atbilst vispārējām Grāmatvedības prasībām un normām.

Hipotēku banka tur Klientu īpašumā esošos vērtspapīru nodalīti no Hipotēku bankas pašas īpašumā esošajiem vērtspapīriem. Jebkuras citu pušu prasības pret Hipotēku banku nav attiecināmas un izpildāmas uz nodalītajiem Klientu vērtspapīriem.

Hipo Fondi organizē klienta finanšu instrumentu turēšanu saskaņā ar klienta un Hipo Fondu rakstveida līgumu Latvijas Republikā vai ES dalībvalstī reģistrētas kredītiestādes kā turētājbankas finanšu instrumentu/vērtspapīru kontā. Hipo Fondiem ir tiesības turēt ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības pašu Hipo Fondu kārtotā un turētā finanšu instrumentu kontā. Hipo Fondi klientam piederošie finanšu instrumenti tiek turēti šķirti no citiem Hipo Fondu, attiecīgās turētājbankas un trešo personu finanšu instrumentiem. Ja klientam piederošie finanšu instrumenti tiek turēti turētājbankā, Hipo Fondi nodrošina, ka klientam piederošie finanšu instrumenti ir identificējami atsevišķi no turētājbankai vai Hipo Fondiem piederošajiem finanšu instrumentiem. Finanšu instrumentus, kas pieder Hipo Fondu klientam, nedrīkst izmantot darījumos, kurus veic Hipo Fondi uz paša rēķina vai uz cita klienta rēķina, tajā skaitā vērtspapīru finansēšanas darījumos. Iepriekš minētā prasība neattiecas uz gadījumiem, kad klients ir devis iepriekšēju piekrišanu šāda veida darījumiem un Hipo Fondi darījumu veic saskaņā ar klienta noteiktajiem īpašiem nosacījumiem. Finanšu instrumentus, kas pieder Hipo Fondu klientam, nedrīkst izmantot Hipo Fondu kreditoru prasījumu apmierināšanai.

Ja Hipo Fondi veic klienta ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecību turēšanu Hipo Fondu kārtotā un turētā finanšu instrumentu kontā:

- Hipo Fondi klientam piederošās ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības tur šķirti no Hipo Fondu un citu klientu ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecībām un citiem finanšu instrumentiem;
- Hipo Fondi veic tās turējumā esošo klienta ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecību uzskaiti. Veicot uzskaiti, Hipo Fondi nodrošina, ka ir iespējams jebkurā brīdī nošķirt klientam piederošās ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības no citam klientam piederošajiem finanšu instrumentiem vai Hipo Fondiem piederošajiem finanšu instrumentiem;
- ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības, kas pieder Hipo Fondu klientam, nedrīkst izmantot darījumos, kurus veic Hipo Fondi uz paša rēķina vai uz cita klienta rēķina, tajā skaitā vērtspapīru finansēšanas darījumos. Šī prasība neattiecas uz gadījumiem, kad klients ir devis iepriekšēju piekrišanu šāda veida darījumiem un

Hipo Fondi darījumu veic saskaņā ar klienta noteiktajiem īpašiem nosacījumiem. Privāts klients piekrišanu apliecina ar parakstu vai izmantojot parakstam līdzvērtīgu metodi;

- ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības, kas pieder Hipo Fondu klientam, nedrīkst izmantot Hipo Fondu kreditoru prasījumu apmierināšanai;
- ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības, par kurām klients iesniedzis Hipo Fondiem atsavināšanas uzdevumu, pamatojoties uz kuru Hipo Fondi uzsākusi darījuma izpildi, nedrīkst izmantot atsavinātāja kreditoru prasījuma apmierināšanai.

Hipotēku banka un Hipo Fondi, nodrošinot klienta finanšu instrumentu un naudas līdzekļu turēšanu, var piesaistīt trešās personas, noslēdzot ar tām līgumu par finanšu instrumentu turēšanu – t.sk., arī šo trešo personu Hipotēku bankas atvērtajos nominālajos kontos, kurā kopā tiek uzskaitīti vairāku klientu finanšu instrumenti. Hipotēku bankas atbildība par šādu trešo personu darbību vai bezdarbību vai sekām, ko rada šādu trešo personu maksātnespēja, ir paredzēta spēkā esošajos normatīvajos aktos. Iegādājoties ārvalstīs emitētos vērtspapīrus, Klientam jāapzinās, ka šādu vērtspapīru turēšana ietver papildu riskus, kas ir saistīti ar trešo personu (skatīt zemāk Bankas finanšu instrumentu darījumu partneru un izpildes vietu sarakstu), kuru turējumā atrodas vērtspapīri, iespējamo saistību neizpildi vai maksātnespēju, kā arī ārvalsts tiesību aktu un tirgus prakses piemērošanu. Attiecībā uz ārvalstīs reģistrētu trešo personu uzskaitē esošiem vērtspapīriem un naudas līdzekļiem un no tiem izrietošām tiesībām, kā arī attiecībā uz šo trešo personu darbību un atbildību tiek piemēroti attiecīgās valsts tiesību akti un tirgus prakse, kas var atšķirties no Latvijas Republikas tiesību aktiem un tirgus prakses vērtspapīru turēšanā un ar vērtspapīriem saistītajās tiesībās.

Dalība noguldījumu garantijas sistēmā

Hipotēku banka ir Latvijas Republikas noguldījumu garantijas sistēmas dalībnieks. Noguldījumu garantijas sistēma ir izveidota un darbojas, pamatojoties uz Noguldījumu garantiju likumu. Tā ir izveidota, lai nodrošinātu noguldītājiem atlīdzības izmaksu par noguldījumiem, kas veikti bankā, bet kļuvuši nepieejami, t.i., gadījumā, kad banka nespēj klientam izmaksāt viņa noguldījumu tādēļ, ka Finanšu un kapitāla tirgus komisija bankai anulējusi licenci vai ir konstatējusi, ka banka nespēj izmaksāt noguldītājam garantēto atlīdzību, un pieņēmusi lēmumu par noguldījumu nepieejamības iestāšanos, vai tiesa pasludinājusi banku par maksātnespējīgu.

Garantētās atlīdzības lielums

Neatkarīgi no noguldījuma izdarīšanas dienas, garantētās atlīdzības apjoms vienam noguldītājam par noguldījumu, kas veikts pie tā piesaistītāja, ir garantētā noguldījuma apmērā, bet ne vairāk kā 100 000 eiro, kas pārrēķināti latos saskaņā ar Latvijas Bankas noteikto valūtas kursu dienā, kad iestājas noguldījumu nepieejamības gadījums. Tas nozīmē, ka noguldītājam ir garantēti noguldījumi (ja tie ir vairāki) līdz minētajai summai.

Dalība ieguldītāju aizsardzības sistēmā

Hipotēku banka un Hipo fondi ir Latvijas Republikas ieguldītāju aizsardzības sistēmas dalībnieks. Ieguldītāju aizsardzības sistēma ir pasākumu kopums ieguldītāju interešu aizsardzībai, šai aizsardzībai nepieciešamo finanšu līdzekļu nodrošināšanai un kompensāciju izmaksai saskaņā ar Ieguldītāju aizsardzības likumu.

Tiesības uz kompensāciju

Kompensāciju izmaksā par neatgriezeniski pazudušiem finanšu instrumentiem un zaudējumiem, ko radījis neizpildīts ieguldījumu pakalpojums situācijā, kad sistēmas dalībnieks ar tā finanšu stāvokli tieši saistītu iemeslu dēļ nespēj pilnā apjomā un termiņos izpildīt savas saistības pret ieguldītāju, bet ne situācijā, kad ieguldījumu pakalpojuma izpilde nav notikusi sistēmas dalībnieka normālas darbības laikā.

Finanšu instrumentu neatgriezeniska pazušana ir Finanšu un kapitāla tirgus komisijas konstatēts fakts, ka dati, kas apliecina ieguldītāja īpašuma tiesības uz finanšu instrumentiem un kas atrodas sistēmas dalībnieka datorsistēmā vai cita veida uzskaitē, ir neatgriezeniski iznīcināti vai sabojāti kādas darbības, bezdarbības vai noziedzīga nodarījuma dēļ un sistēmas dalībnieks atsakās atjaunot šos datus pēc ieguldītāja uzrādītajiem dokumentiem.

Ieguldītāju aizsardzība nedarbojas gadījumos, kad klienti cietuši zaudējumus finanšu instrumentu cenu izmaiņu dēļ vai tādēļ, ka finanšu instrumenti kļuvuši nelikvīdi.

Kompensācijas lielums

Neatkarīgi no dienas, kad sistēmas dalībnieks pieņēmis izpildei un apņēmis sniegt ieguldījuma pakalpojumu, kompensācija vienam ieguldītājam ir sekojoša:

90% no neatgriezeniski pazdušo finanšu instrumentu vērtības vai zaudējumiem, ko radījis neizpildīts ieguldījumu pakalpojums, bet ne vairāk kā 20 000 eiro, kas pārrēķināti latos saskaņā ar Latvijas Bankas noteikto valūtas kursu dienā, kad pieņemts lēmums par kompensācijas pieteikuma pamatotību.

Kompensācijas apmērs tiek noteikts:

- 1) finanšu instrumentu neatgriezeniskas pazušanas gadījumā — atbilstoši ieguldītājam piederošo finanšu instrumentu tirgus cenai dienā, kad Finanšu un kapitāla tirgus komisijai tika iesniegts pieteikums par finanšu instrumentu neatgriezenisku pazušānu. Ja tirgus cenu dienā, kad tika iesniegts pieteikums, nevar noteikt, izmanto pēdējo pieejamo finanšu instrumentu tirgus cenu, kāda bija pirms pieteikuma iesniegšanas dienas;
- 2) neizpildīta ieguldījumu pakalpojuma gadījumā — atbilstoši zaudējumiem, ko ieguldītājam radījis neizpildītais ieguldījumu pakalpojums.

IV. IEGULDĪJUMU RISKI, FINANŠU INSTRUMENTU UN TO DARĪJUMU APRAKSTS, IZPILDE, KOMISIJAS

Nemot vērā klienta pieredzi un zināšanas, Hipotēku banka un Hipo Fondi sniedz informāciju par finanšu instrumenta veida īpašībām un ar attiecīgā finanšu instrumenta veidu saistītajiem riskiem, to darījumu izpildi, norēķinu kārtību un izmaksām.

Ar ieguldījumiem saistītie riski

Jebkurš finanšu darījumus ir saistīts ar dažādiem riskiem, kas var ietekmēt finanšu darījuma rezultātus un līdz ar to arī klienta mērķu sasniegšanu. Lai sasniegtu plānotos rezultātus, klientam jāpievērš pastiprināta uzmanība uz visiem ar konkrētā finanšu instrumenta un darījuma saistītajiem riskiem, kā arī jāizvērtē tā piemērotība savu mērķu sasniegšanai. Tādēļ Hipotēku banka vēlas iepazīstināt klientu ar visiem iespējamiem riskiem, kas var izrietēt no finanšu instrumentu darījumiem.

Tirgus risks – potenciāla iespēja ciest zaudējumus, kas saistīti ar finanšu instrumentu tirgus izmaiņām, kuras notiek valūtas kursu, procentu likmju izmaiņu u.c. faktoru ietekmē.

Cenu risks – risks, kura rezultātā klients var ciest zaudējumus no finanšu instrumentu cenu svārstībām.

Procentu likmju risks - procentu likmju izmaiņu nelabvēlīga ietekme uz finanšu instrumentu vērtību. Parāda vērtspapīru vērtība mainās atkarībā no procentu likmju izmaiņām. Ja procentu likmes pieaug, tad šo vērtspapīru tirgus cena samazinās un otrādi. Atbilstoši valūtai procentu likmes nosaka arī valūtas nākotnes darījuma (no angļu valodas – *forward*) un mijmaiņas darījumu (no angļu valodas – *swap*) kursa piecenojumus periodam uz kuru forward un swap darījumi tiek noslēgti.

Valūtas risks - ir iespēja ciest zaudējumus no ārvalstu, kas ietekmē finanšu instrumenta vērtību, kursu svārstības dēļ.

Likviditātes risks - zaudējumu varbūtība, kura rodas no nepietiekamas tirgus likviditātes, kā rezultātā ir apgrūtināta vai ir neiespējama finanšu instrumentu pirkšana vai pārdošana klientam vēlamajā laikā un par vēlamo cenu.

Darījuma partnera risks - ir iespēja ciest zaudējumus, kas rodas, ja puse, kura ar Hipotēku bankas vai Hipo Fondi starpniecību ir noslēgusi finanšu darījumu ar Klientu, neizpilda savas no darījuma izrietošās saistības.

Kredīta risks - ir iespēja ciest zaudējumus, ja klienta parādnieks (debitors) nepildīs vai nespēs pildīt līguma vai darījuma akta noteikumos paredzētās saistības pret klientu, kuras izriet no finanšu instrumentu darījumiem.

Emitenta kredītrisks – ir iespējas ciest zaudējumus, ja finanšu instrumenta emitents nepilda savas saistības. Parāda vērtspapīru vērtība var mainīties atkarībā no emitenta kredītspējas izmaiņām: ja kredītspēja pasliktinās, tad vērtspapīru cena samazinās, un otrādi.

Ekonomiskais risks - saistīts ar ekonomiskās situācijas izmaiņām valstīs, kurās ir veikti ieguldījumi.

Politiskais risks - iespēja ciest zaudējumus, kas saistīti ar valsts politisko struktūru vai politikas izmaiņām valstīs, kurās veikti ieguldījumi.

Juridiskais risks - iespēja, ka klientam radīsies papildu izdevumi saistībā ar izmaiņām valsts un ārvalstu tiesību aktos (t.sk. nodokļu politikā).

Norēķinu risks - ir risks, kam klients ir pakļauts nenokārtotajos darījumos ar finanšu instrumentiem. Risks, kad tehnisku bojājumu dēļ var rasties traucējumi pārskatu sistēmās vai komunikāciju kanālos, kā rezultātā notiek neprecīza darījumu apstrāde.

Operacionālais risks – materiālu zaudējumu rašanās iespēja Sabiedrības un Turētājbankas ikdienas darba procesos, piemēram, darbiniekiem patvaļīgi vai netīši atkāpjoties no normatīvo dokumentu prasībām, rodoties kļūmēm sakaru līdzekļos vai datorsistēmās u.tml.

Citi riski - nepārvarama vara (dabas katastrofas un stihijas, kara darbības, streiki), neiegūtā peļņa, ja klients pārdod savus finanšu instrumentus, bet cena turpina ienest peļņu, ja klients nebūtu šos instrumentus pārdevis un citi riski, kurus nevar pilnībā prognozēt vai kontrolēt.

Darījumu veidi / Vērtspapīru darījumi:

1) Akciju darījums – akcijas ir vērtspapīrs, kas apliecina tā īpašnieka ieguldījumu akciju sabiedrības kapitālā, dod viņam tiesības atbilstoši attiecīgās akcijas kategorijai piedalīties sabiedrības vadīšanā, saņemt dividendes vai sabiedrības likvidācijas gadījumā - likvidācijas kvotu. Ir iespējami dažādi akciju veidi (balsstiesīgas, bez balsstiesībām, prioritārās, rezerves u.c.) Klients var iegādāties un pārdot akcijas ar Hipotēku bankas vai brokeru sabiedrības starpniecību.

Akciju tieši ietekmē **cenu risks**, ar varbūtību daļēji vai pilnībā zaudēt ieguldīto naudu.

Darījumi tiek veikti biržā un ārpus biržā (no angļu valodas *OTC- over the counter*,) ar norēķiniem klienta kontos Hipotēku bankā.

2) Parāda vērtspapīru darījums - parāda vērtspapīri ir apliecinājums aizdevumam uz procentiem vai citiem noteikumiem, kas ir noteikti vērtspapīra iegādes brīdī. Parāda vērtspapīri ir saistības, kur parāda vērtspapīru emitents aizņemas, bet pircējs — aizdod naudu. Termiņu, procentu likmi, nodrošinājumu un citus būtiskus parāda vērtspapīru parametrus emitents publicē emisijas prospektā vai individuāli vienojas ar pircēju.

Parāda vērtspapīru tieši ietekmē **cenu risks** ar varbūtību daļēji vai pilnībā zaudēt ieguldīto naudu.

Darījumi tiek veikti biržā un ārpus biržā (no angļu valodas *OTC- over the counter*,) ar norēķiniem klienta kontos Hipotēku bankā.

3) Ieguldījumu fondu apliecības darījums - Ieguldījumu fonds apvieno vairāku ieguldītāju naudas resursus. Fonds šos kopējos resursus iegulda dažādās nozarēs, sektoros un aktīvu klasēs (naudas tirgū - depozīti; parāda vērtspapīros; akcijās; citos fondos). Šādam fondam ir vairākkārt zemākas vai nekādas izmaksas par portfeļa izveidošanu un uzturēšanu.

Ieguldījumu fondu tieši ietekmē **cenu risks**, ar varbūtību daļēji vai pilnībā zaudēt ieguldīto naudu. Cenu Ieguldījumu fondiem aprēķina katrā nākošajā darba dienā par iepriekšējo darba dienu.

Darījumi tiek veikti biržā, ārpus biržā (no angļu valodas *OTC- over the counter*,) un/vai parasti pie katra konkrētā Ieguldījumu fonda pārvaldes kompānijas, ar norēķiniem klienta kontos Hipotēku bankā.

Darījumu veidi / Naudas tirgus darījumi:

1) Valūtas maiņa jeb *spot* (no angļu valodas) - Valūtas maiņas jeb spot darījums nosaka, ka norēķināšanās par darījumu notiek līdz otrās darba dienas beigām pēc darījuma noslēgšanas dienas, atbilstoši tādām kursam, kāds ir bijis darījuma slēgšanas brīdī un par kādu ir vienojušās darījuma puses.

Valūtas maiņu tieši ietekmē **valūtas risks** iegādātai valūtai.

Darījumi par valūtas maiņu tiek veikta Hipotēku bankā ar norēķiniem klienta kontos Hipotēku bankā.

2) Valūtas nākotnes darījums jeb **forward** (no angļu valodas) - Valūtas nākotnes jeb forward darījums tiek definēts kā līgums starp divām pusēm, saskaņā ar kuru puse apņemas noteiktā datumā nākotnē, kas nedrīkst būt ātrāk kā 3 darba dienas pēc darījuma noslēgšanas datuma, pirkt vai pārdot valūtu, par līguma noslēgšanas brīdī noteiktu cenu. Līdz ar to forwarda darījumā viena līgumslēdzēja puse ir pircējs un otra līgumslēdzēja puse ir pārdevējs attiecībā uz valūtu. Lai noslēgtu šo darījumu klientam Bankā papildus jānogulda drošības depozīts līdz 15% apmērā no darījuma summas.

Valūtas nākotnes darījumu jeb forward tieši ietekmē **valūtas un procentu likmju riski**.

Valūtas nākotnes darījumi jeb forward tiek veikti Hipotēku bankā ar norēķiniem klienta kontos Hipotēku bankā.

3) Valūtas mijmaiņas darījums jeb **swap** (no angļu valodas) - Valūtas mijmaiņas jeb swap darījums tiek definēts kā vienošanās starp divām pusēm apmainīties ar divām dažādām valūtām uz noteiktu termiņu un šī termiņa beigās apmainīties atpakaļ ar attiecīgajām valūtām, par darījuma termiņu viena otrai maksājot darījuma noslēgšanas brīdī pielīgto procentu likmi. Vienkāršāk sakot, tas ir darījums, kas sastāv no spot un forward darījumiem. Lai noslēgtu šo darījumu klientam Hipotēku bankā papildus jānogulda drošības depozīts līdz 15% apmērā no darījuma summas.

Valūtas mijmaiņas darījumu jeb swap tieši ietekmē **valūtas un procentu likmju riski**.

Valūtas mijmaiņas darījumi jeb swap tiek veikti Hipotēku bankā ar norēķiniem klienta kontos Hipotēku bankā.

4) Reverse Repo (no angļu valodas) darījums - vienošanās, par finanšu instrumenta vai finanšu instrumentu kopuma (portfeļa) pirkšanu par noteiktu cenu ar nosacījumu atpārdot tos pašus finanšu instrumentus par noteiktu cenu darījuma termiņa beigās.

Darījuma laikā īpašuma tiesības uz finanšu instrumentiem un vērtspapīriem pāriet Bankas rīcībā. Reverse Repo (no angļu valodas) darījumu tieši ietekmē **cenās** un **procentu** likmju **riski**. Reverse Repo (no angļu valodas) darījumi tiek veikti Hipotēku bankā ar norēķiniem klienta kontos Hipotēku bankā.

Izmaksas (tiešās, saistītās un netiešās) atbilstoši cenrāžiem.

Finanšu instruments	Darījuma tiešās izmaksas	Darījuma saistītās izmaksas	Darījuma netiešās izmaksas
Akcijas	<p><u>Par tirdzniecību</u></p> <p>0,2%-0,45% no darījuma summas ar minimālo maksu no 3 LVL-20 LVL</p> <p><u>Par citām operācijām</u></p> <p>no 1 LVL-20 LVL</p>	<p><u>Par portfeļa turēšanu mēnesī</u></p> <p>0,008%-0,015% pēc tirgus cenas no portfeļa vērtības uz mēneša pēdējo darba dienu ar minimālo maksu 0,5 LVL</p> <p><u>Par uzdevuma iesniegšanu, atcelšanu</u></p> <p>no 0,2 LVL-3 LVL</p> <p><u>E-Brokera ikmēneša abonēšanas maksa</u></p> <p>8,5 LVL</p>	<p><u>Par naudas un vērtspapīru kontu atvēršanu</u></p> <p>Naudas konta atvēršana: Bez maksas vai 3 LVL</p> <p>Vērtspapīru konta atvēršana: no 0,7 LVL-5 LVL</p>
Parāda vērtspapīri	<p><u>Par tirdzniecību</u></p> <p>0,02%-0,1% no darījuma summas ar minimālo maksu no 1 LVL-25LVL</p> <p><u>Par citām operācijām</u></p> <p>no 1 LVL-20 LVL</p>	<p><u>Par portfeļa turēšanu mēnesī</u></p> <p>0,002%-0,01% pēc tirgus cenas no portfeļa vērtības uz mēneša pēdējo darba dienu ar minimālo maksu no 0,5 LVL-1 LVL</p> <p><u>Par uzdevuma iesniegšanu, atcelšanu</u></p> <p>no 0,2 LVL-3 LVL</p>	<p><u>Par naudas un vērtspapīru kontu atvēršanu</u></p> <p>Naudas konta atvēršana: Bez maksas vai 3 LVL</p> <p>Vērtspapīru konta atvēršana: no 0,7 LVL-5LVL</p>
Ieguldījumu fondi	<p><u>Par tirdzniecību</u></p> <p><i>Ārējo partneru fondi -</i></p> <p>5 LVL par darījumu</p> <p><i>Hipo Fondu fondi –</i></p>	<p><u>Par portfeļa turēšanu mēnesī</u></p> <p><i>Ārējo partneru fondi –</i></p> <p>0,01% pēc tirgus cenas no portfeļa vērtības uz mēneša pēdējo darba dienu ar minimālo maksu 0,5</p>	<p><u>Par naudas un vērtspapīru kontu atvēršanu un par fondu pārvaldi no cenās*</u></p> <p>Naudas konta atvēršana: Bez maksas vai 3 LVL</p>

	bez maksas	LVL <i>Hipo Fondu fondi - bez maksas</i> <u>Par uzdevuma iesniegšanu, atcelšanu</u> <i>Ārējo partneru fondi - no 0,2LVL-1LVL</i> <i>Hipo Fondu fondi - bez maksas</i>	Vērtspapīru konta atvēršana: no 0,7 LVL-5LVL Par fonda pārvaldi no tā vērtības reizi gadā : <i>Ārējo partneru fondi – 1,5%-2,5%</i> <i>Hipo Fondu fondi – 1%-1,6%</i>
Valūtas maiņa	<u>Par darījumu</u> Tiek iekļautas klienta kursā	nav	<u>Par naudas konta atvēršanu:</u> Bez maksas vai 3 LVL
Valūtas nākotnes darījums jeb forward	<u>Par darījumu</u> Tiek iekļautas klienta kursā	nav	<u>Par naudas konta atvēršanu</u> Bez maksas vai 3 LVL
Valūtas mijmaiņas jeb swap darījums	<u>Par darījumu</u> Tiek iekļautas klienta kursā	nav	<u>Par naudas konta atvēršanu</u> Bez maksas vai 3 LVL
Reverse Repo darījums	<u>Par darījumu</u> Tiek iekļautas aizdevuma procentu likmē <u>Par vērtspapīru pārvedumiem</u> 5 LVL-15LVL par katra Reverse Repo portfeļa vērtspapīra pārvedumu	<u>Par Reverse Repo portfeļa pārdošanu</u> 0,1%-0,45% par katra vērtspapīra darījuma summu ar minimālo maksu no 1 LVL-25 LVL <u>Par naudas pārvedumiem uz/no Reverse Repo portfeļa</u> 0,50 LVL	<u>Par naudas un vērtspapīra kontu atvēršanu</u> Naudas konta atvēršana: Bez maksas vai 3 LVL Vērtspapīru konta atvēršana: no 0,7 LVL-5LVL
Portfeļa pārvaldīšana	Portfeļa pārvaldīšanas izmaksas tiek atrunātas katram klientam atsevišķi		

* maksa par fonda pārvaldi tiek ierēķināta ieguldījumu apliecības cenā, klientam pašam tā papildus nav jāmaksā

V. BANKAS FINANŠU INSTRUMENTU DARĪJUMU PARTNERU UN IZPILDES VIETU SARAKSTS

Rīkojumu izpildes vietu, darījumu partneru un deponitāriju, kurus Banka visbiežāk izmanto, veicot darījumus ar finanšu instrumentiem, saraksts ir pieejams Bankas interneta mājas lapā www.hipo.lv vai pēc pieprasījuma Bankas filiālēs. Banka var izpildīt klienta rīkojumus izpildes vietās, kas nav iekļautas šajā sarakstā, ja tas ir atbilstoši konkrētā darījuma apstākļiem un klienta rīkojuma izpildes kopējais rezultāts nepasliktināsies.